

ZONDAG 30.

lezen: Hebréeën 9: 22-28 zingen: Psalm 95:1
 Psalm 85
 Psalm 25:6

Alle psalmen werden in de oude berijming gezongen.

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus!

We beleven een interessante tijd. Daarmee beweer ik niet, dat er van onze tijd alleen maar goeds te zeggen is. Neem bijvoorbeeld de verschrikkelijke achteruitgang op het gebied van geloof en zeden. 't Is erg; dat doet maar, alsof er geen God in de hemel woont! Maar dit treurige moet ons niet het oog doen sluiten voor andere dingen in onze dagen, die juist opvallende steun bieden aan het geloof in God. Wat men bijvoorbeeld vandaag, dank zij de nieuwste vindingen, te weten komt over de grootheid van het heelal, is een regelrechte bevestiging van Paulus' woord in Romeinen 1, dat Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid sedert de schepping der wereld in Zijn werken is te zien. Hoe groot moet niet de Schepper zijn van dit duizelingwekkend heelal, met zijn onzaggelijk grote, en ontelbaar vele hemellichamen, die tot voor kort door het menselijk oog nog niet eens waar te nemen waren! En niet minder sterk is, wat geschiedt op het terrein van het kleine. De onderzoeker staat verbaasd, nu zich de wereld ontsluit van het uiterst kleine, dat zo'n belangrijke rol speelt in het leven van planten en dieren en mensen. Sterrenwachten en laboratoria hebben de mensheid veel over Gods schepping en voorzienigheid kunnen leren. En -merkwaardig!- ongeveer in deze zelfde tijd heeft zich ook de schoot der aarde geopend, om de Heilige Schrift in het gelijk te stellen op het gebied van de geschiedenis. Ik zal daarover maar niet al te breed uitwijden, maar van wat men, dank zij de opgravingen, te weten is gekomen over de staatkundige en maatschappelijke structuren van het leven der oude volken in het zogenaamde Nabije Oosten, mag toch wel iets gezegd worden, omdat het ons leert, dat God de HERE, toen Hij Zijn verbonden sloot -het staat er toch, met Abraham, en met Israël!- dat God de HERE toen absoluut geen gebruik maakte van ongekennde nieuwigheden tegenover die mensen.

Bijvoorbeeld: onze welbekende "Tien Geboden" -de tien Woorden van Horeb- vertonen precies dezelfde bouw als menig gevonden kleitablet, zo groot als een ouderwets stuk zeep. Een kleitablet, waarin het tractaat was gegrift van het verbond dat een groot-koning had opgelegd aan zijn vazal, zijn leenman. Dat wordt vandaag geconstateerd, links en rechts. En het is niet voor de eerste keer, dat ik op deze merkwaardige dingen uw aandacht vestig. Dat deed ik al meerdere malen eerder, en in de laatste tijd zondagsavonds met name bij twee gelegenheden. Ten eerste, toen we 't hadden over de doop, en ten tweede toen we 't hadden over het avondmaal. En wat betreft die doop, bepaaldelijk, toen we 't hadden over de vraag, wat nu de grond was voor de doop van de kinderen. Ik hoop dat ik erin geslaagd ben u te laten zien, dat die kwestie in de oude wereld van het Nabije Oosten nooit gerezen zou kunnen zijn, omdat men daarin niet rekende met losse individuen, met aparte personen, maar met huisgezinnen, met families, geslachten, en stammen. Vandààr in de Schrift, bijvoorbeeld, geen woord van verwondering over het feit, dat, toen Achan gestenigd werd, tegelijk met hem ook zijn kínderen gestenigd werden! Geen woord ter verklaring daarvan; geen letter excuus! Die wereld had dat niet nodig! En vandààr in het Nieuwe Testament geen enkele plaats waar ons uitdrukkelijk werd verhaald, dat er daar en daar mensen werden gedoopt, huisgezinnen, met de uitdrukkelijke toevoeging erbij: "En toen werden er meteen ook zo en zoveel baby'tjes gedoopt."! Geen enkel extra woord daarover: niet nódig! Men leefde nog collectief, en dacht nog foederaal. Men leefde nog groepsgewijs, en dacht nog verbondsmatig, met heel zijn omgeving mee, waarin immers als regel gold: zo ouders, zo kinderen. Maar toen het Evangelie in andere landen kwam, waar men heel anders ingesteld was, tóén rees de vraag: "Ja, waaróm dopen we eigenlijk ook de kinderen van de gelovigen? Op welke grond, met welk recht?" Men zag de verbonds-solidariteit niet meer! Vandaar toen dat zoeken naar een "Ersatz", een surrogaat, en u weet, dat de Middeleeuwse Kerk toen op het idee gekomen is, om de kindertjes dan eerst geloofsbelijdenis te laten doen, net als de volwassenen, en dat die idee zich door de eeuwen heen -u kunt er nu wel om

lachen!- maar dat die dwaze idee zich door de eeuwen heen hardnekkig heeft weten te handhaven, zij het ook nu eens zus aangekleed, en dan weer zo! Maar óf men nu die Roomse idee neemt van het geloof van de kinderen, beleden door peter en meter, óf men neemt de "veronderstelde wedergeboorte" van het kind bij Kuyper, óf men neemt het uitstellen van de doop van kinderen bij Baptisten en Darbysten tot 14, 15 jaar, óf men neemt de herhaling van de doop bij de Pinksterbeweging, net als bij de ouderwetse Dopersen en Anabaptisten: het is voortdúrend hetzelfde misverstand, dat de mensen parten speelt! Men zoekt naar zijn paard, en men zit erop! Men zoekt naar een recht, een grónd voor de kinderdoop, terwijl het gezochte vlak voor de hand ligt! Wààr dan? Wel! Niet ín het kind, en niet in de óúders van het kind, niet in de péétouders van het kind, maar in de Gód van het kind!! Díé had de stolp van Zijn verbond al éeuwen geleden over àl die geslachten heengezet, maar die stolp was uit het oog verloren!

Vandààr al die misère! in de Roomse Kerk, bij de Protestanten, zowel bij de Luthersen als bij de Gereformeerden, bij de Afgescheidenen -daar heb je ook de ellende al gehad, eerlijk is eerlijk-, bij de Dolerenden -onder de invloed van Kuyper-, bij de Vrijgemaakten -kijk maar eens naar Hoogeveen: "Mag je nou een aangenomen kindje dopen, ja of nee?"-; bij de Pinkstermensen: àllemaal overbodige moeite en verdriet!

Dit bespraken we eerst bij de doop, zondag 26 en 27. En toen we 't daarna over 't heilig avondmaal hadden -zondag 28 en 29-, hebben we wéér op dat verbónd moeten tamboeren! Hebben we immers wéér een ander betreurenswaardig misverstand moeten constateren, dat zich weer even tààl éeuwenlang heeft gehandhaafd. Nu bedoel ik die andere theorie, de theorie van de "transsubstantiatie". Ja! De Here Jezus had immers gezegd: "Dit is Mijn lichaam..."? Wíj zagen dat dat een manier van spreken was, die in de wereld van het Nabije Oosten zomaar begrepen werd. Zo sprak men bij het sluiten of vernieuwen van verbonden, contracten, overeenkomsten! Dan werd een stuk van het geslachte offerdier ter hand genomen, bijvoorbeeld een oor, of de kop, of een poot, en dan werd gezegd: "Dit is geen oor van dat díér, maar van ú, die ik dit verbond opleg, voor het geval dat gij het verbreekt!" Met andere woorden: het was een conditionele vervloeking! "Vloek" en "verbond" kunnen synoniem voorkomen! Ook in de Bijbel! Ja, er zijn zelfs contracten geweest met conditionele zélfvervloeking, en daar vinden we er ook een van in de Bijbel! Namelijk in Genesis 15. God, die tussen de gespouwen, gespleten, dieren heentrekt in de gedaante van vlamvend vuur.

Nu, zo'n uitspraak is nu ook geweest dat woord van onze Here Jezus Christus: "Dit is Mijn lichaam..."; daarmee heeft Hij willen zeggen: "Dit is geen brood, nee, dit ben Ik!" Dat was toen voor die vissersmensen onmiddellijk duidelijk. Trouwens, de Here Jezus sprak daarna nog ten overvloede: "Deze beker is het nieuwe verbond in Mijn bloed..." De Here heeft Zelf het nieuwe verbond genóémd, waarvan Hij Borg werd. Wat betekent dat? Waarvoor Hij ínstond, zoals God voor Abraham instond: "Ze mogen Mij in stukken snijden, als Ik jou niet trouw ben!" Zo zei de Here Jezus: "Dit is Mijn lichaam; zo ben Ik Borg voor jullie; daar sta Ik voor in!" Petrus, Jacobus en Johannes, en later Paulus, en nog weer later de eerste Christenen hebben dat allemaal zomaar aanvaard; die kenden dat klimaat!

Maar later, toen het Evangelie in andere landen kwam, ook hier bij ons in het Westen, waar men die verbondstaal niet kende, anders leefde, niet zo collectief, maar veel individualistischer, toen heeft men uit pure onkunde alwéér een overbodig probleem opgeworpen! Toen heeft men de vraag gesteld: "Wat betekende dat toch, dat woord van de Here Jezus: "Dit is Mijn lichaam..."? en omdat men in de Middeleeuwen in het Westen nu eenmaal Latijn sprak: "Hoc est Meum corpus"; wat betekenden die woorden? U weet, dat de bewering, dat door die woorden er transsubstantiatie plaatshad, dat brood en wijn verànderden in Christus, dat die bewering eerst toch heus nog krachtig tegengesproken is. Maar ze won successievelijk veld, en ze heeft tenslotte de alleenheerschappij verworven! Ziet u? Weer één stuk tragiek! Er zijn wat tranen om geschreid! Daar zijn wat slachtoffers om gevallen! En weer totààl overbodige moeite en verdriet! Maar satan is een slimmerd! Een verwarringstichter!; "diabolos": doormekaargooier! Denk niet, hoor, Protestantse Christenen, dat hij óns de moeite niet meer waard gevonden heeft, sinds wij in de eeuw van de Kerkhervorming tenminste díé theorie van de brood-en-wijn-verandering in Christus' lichaam en bloed, vaarwel hebben gezegd, Goddank! Maar ook

daarna hebben zich net zo goed onder ons vanwege dat avondmaal moeiten en verdrietelijkheden voorgedaan -genoeg!- die niet nodig waren geweest!

We zagen daareven, dat men in de Middeleeuwse Kerk de vraag stelde: "Wanneer mag een kind gedoopt worden?" Maar evengoed is de vraag gerezen: "En wanneer mag dat kind communiceren, avondmaal vieren?" Ook daarvan vond men, dat dat toch zó maar niet ging, maar dat zo'n kind daarop eerst moest worden voorbereid, of, zoals de term heette -weer Latijn-: "geconfirméerd": gevóómd, bevestigd. Het tweede Roomse sacrament is namelijk de "confirmatio", het "vormsel". Die heeft al vroeg plaats, na slechts een eenvoudig jeugdonderricht, en dan volgt de eerste communie. Bij echte Roomsens nog een heel feest, waarbij de kinderen in het wit gekleed gaan: witte jurkjes, witte broekjes! Ach, u zult er wel eens om hebben geglimlacht, en bij uzelf hebben gedacht: "Onschuldig vermaak, wel aardig..." Maar past u op! Ook iets van dat "vormsel" hebben wij, Protestanten, àangehouden! In Duitsland heet nu nog altijd de belijdeniscatechisatie: "Konfirmandenunterricht"! U hoort daarin toch wel het woord "confirmatio", "vormsel"?

't Is zó gegaan: in de eerste tijd bleven ook bij de Protestanten de kinderen nog vroeg naar het avondmaal gaan. In het Genève van Calvijn, en in het Heidelberg van onze Catechismusopstellers -Zacharias Ursinus en Caspar Olevianus- gingen de kinderen van twaalf jaar toch zéker en vast al naar het avondmaal. Maar toen de Reformatie, de Gereformeerde Reformatie, zich uitbreidde naar de Nederlanden, toen vond men hier, dat dat toch eigenlijk zo maar niet ging, want daar moest je toch eerst toe vóórbereid worden, gevóómd, bevéstigd! Hoort u weer de Middeleeuwse klank? En daarom werd voor de grote mensen de "voorbereidingspreek" ingevoerd, op zaterdagavond; later een week vantevoren. En die "voorbereidingspreek" is gekomen in de plaats van de vroegere biecht, alvorens men ter communie ging. Misschien hebt u het nu nog wel eens gezegd: "zaterdagavondsbiechthoren, om de volgende dag ter communie te gaan". Dat was voor de grote mensen; en voor de jongelui: catechisatie en belijdenis-doen! En misschien hebt u dat zelf ook nog wel eens zó horen zeggen: "Er was vanmorgen bevestiging van doopleden!" "Bevestiging"! Hebt u 't gehoord?? Bedoeld werd dan: "openbare geloofsbelijdenis", die aan het avondmaal voorafging, maar gebruikt werd een púúr Roomse term: "bevestiging"; "confirmatio" in het Latijn.

Dus zó is thans de situatie: wij hebben onszelf gebonden aan openbare geloofsbelijdenis vóór het avondmaal-vieren. En die openbare geloofsbelijdenis is allengs tot al later en later uitgesteld: van twaalf jaar tot twintig! En tenslotte waren er doopleden die helemaal geen belijdenis aflegden, nóóit! "Omdat ze immers niet bekéérd waren!", zeiden ze. En dat heeft weer allerlei nare gevolgen gehad; hier zus, en daar zo! In het Noorden van ons land weer anders dan bij ons. In het Noorden zijn de mensen eerlijker: Friezen en zo! Consequenter! In Friesland heb ik in mijn kandidatentijd een gemeente gekend met een paar honderd óngedoopte mensen: trouwe kerkgangers, vaste kerkgangers, maar óngedoopt! En hoe kwam dat? Zij waren daarom ongedoopt gebleven, omdat hun ouders geen geloofsbelijdenis hadden gedaan! Dat hadden ze niet durven doen met het oog op het avondmaal, "want ze waren niet bekeerd", vonden ze. En omdat je dan ook je kinderen niet mocht laten dopen, zaten daar een pààr hónderd óngedoopte mensen, zo is me verzekerd. Ik ben er beroepen... geweest. Maar hier in het Zuiden ging het weer anders. In Montfoort bijvoorbeeld heeft in mijn jonge jaren een zware Hervormde dominee gestaan, in een ontzettend groot bakbeest van een oud kerkgebouw; een straat lang! Een pràchtige oude kerk! En in die enorme kerk had men -vanwege de kou!- ergens een hoekje afgetimmerd, en in dat kleine kerkje ín de kerk deed die dominee nog weer al z'n best om zo min mogelijk mensen geloofsbelijdenis te laten afleggen, zodat er op den duur maar een paar avondmaalgangers overbleven! Want die dominee nàm het niet licht!

Afijn, zulke verhalen kent u ook wel! Wàt een misverstanden toch telkens weer! Wàt een ellende, wat een ellénde! Dat is de geschiedenis, en 't is er maar een druppel van!

Maar wat leert nu de Schrift? Wel, dat de doop voor de besnijdenis in de plaats gekomen is, en het avondmaal in de plaats van het Pascha. En waardoor was je nu én tot die besnijdenis, én tot dat Pascha

aangewezen? Doordat God je gezet had onder de stólp van Zijn verbond! Ouders én kinderen; zonder ouders heb je geen kinderen! Ouders én kinderen, héle huisgezinnen! Díé hebben in Egypte aan de Pascha-dis gezeten: húsgezinnen! En als ze te klein waren, dan moesten ze met het volgende, het naaste huisgezin samen doen met één Pascha-lam! Gezínnen! Wel is daar later déze verandering in aangebracht, dat het Pascha niet meer thuis, niet meer in de huizen gevierd mocht worden, maar op de daartoe bestemde heilige plaatsen; Exodus 23 en Deuteronomium 16: daar staat het! Dus men moest trekken, en dus zullen de heel kleintjes wel thuis hebben moeten blijven, en niet mee Pascha gevierd hebben. En Hanna, die een klein kindje aan de borst had, die kon ook niet! Maar de Here Jezus heeft op Zijn twaalfde jaar Pascha gevierd! En waar? Niet thuis, te Nazareth, nee! op de heilige plaats: te Jeruzalem!

Wat volgt daar nu uit, als dat tenminste waar is, dat het heilig avondmaal in de plaats van het Pascha gekomen is? Wel! dat wij eenvoudig daartoe geroepen en verplicht zijn uit hoofde van Gods verbond, dat de Here ook heden nog wenst te hebben met de ouders... én hun zàd! Ook het avondmaal is weer een verbonds-zaak, een verbonds-dis. De Here Jezus heeft de avondmaalsbeker Zelf genoemd "de beker van het nieuwe verbond in Mijn bloed."

Dus nu is het maar net als met de doop. Er valt absoluut geen probleem van te maken, welke de grond is voor de doop van onze kinderen. Dat ís geen probleem! Let op de stolp die er overheen staat! En als we dan toch van een grond of een recht moeten spreken, dan ligt diezelfde grond ook onder de viering van het avondmaal door onze kinderen. We moeten niet vragen aan een bondeling, 't zij oud of jong, welk recht hij of zij heeft om wél avondmaal te vieren, maar welk recht hij of zij heeft om het níét te vieren! Onder de koepel van Gods verbond geboren, en tóch geen avondmaal vieren?? "Hééé! Hoe komt dat zo? Wat is hier aan de hand??" Zó moeten we de kwestie stellen, als men nu toch van een kwestie spreken wil, want dat hoeft helemaal niet: de zaak is zo helder als glas!

Als we weer íéts hebben willen verstaan van de verbondstaal van de Heilige Schrift, dan kan dat nu toch allemaal duidelijk zijn. En nu weet ik wel, nu doen zich hier nog wel enkele andere dingen voor, die van secundaire aard zijn. Ik zal vanavond nog niet spreken over het verband tussen sacrament en tucht; dat bewaren we voor een volgende keer. Maar die bijkomende dingen bedoel ik nu dit: bijvoorbeeld de vraag: hoe vaak het avondmaal gevierd moet worden? Bijvoorbeeld de vraag: of het per se alleen op zondag moet, en bijvoorbeeld de vraag: hoe oud de avondmaalvierders minstens moeten zijn? Gemeente! God de Here heeft daarvoor in Zijn Woord geen uitdrukkelijke regels gegeven, naar ik meen. En als ik dat goed heb, dan mogen we elkaar derhalve in zúlke zaken niet binden, en niet verketteren. Géén bindingen bóven hetgeen uitdrukkelijk geschreven is! Ik ben alleen maar verplicht onder Gods Wóórd te buigen!

Onze kinderen hebben van God in de eerste plaats ouders gekregen. En in de tweede plaats hebben de gemeenten van God oudstén ontvangen, die voorgangers en opzieners moeten aanwijzen. Welnu, aan die ouders, en aan die oudstén is het recht, én de plicht, om al datgene te doen, waardoor er met een goed geweten geleefd kan worden naar de eis van Gods verbond; met oud én jong, jong én oud! Ook dus naar de liefde-eis van onze gezegende Zaligmaker: "Doe dit tot Mijn gedachtenis!" Dààr gaat het maar om! Wie sprak zo? Zo sprak onze Middelaar des verbonds, onze Borg, Die Zich voor ons ging opofferen! Een borg is iemand die vóór je gaat staan, die 't voor je doet, die voor je betaalt!

O! Laat toch die liefde-eis ons heilig richtsnoer zijn! Laat toch ons leven doortrokken zijn van de geur der wederliefde jegens Hem, Die het recht om op óns, en op álles wat we hebben, ook het liefste, en dat is dus: onze kínderen, onze KINDEREN!, Die het recht had om dààrop de hand te leggen! En dat recht heeft Hij verworven tegen de hoge prijs van Zijn bloedstorting; Zijn bloed, àl Zijn bloed! En wat was dat voor bloed? Ik zal het nog éénmaal zeggen: dat is geweest... verbóndsbloed!

Bóndelingen, bóndelingen! Dúrf dat bloed, waarmede gij geheiligd zijt, eens te negéren! Hetzij door Gods Woord te negéren, hetzij door uw doop te negéren, hetzij door te negéren... de dis des verbonds: des Heren heilig avondmaal!

Amen.

Ds. C. Vonk, 2 juli 1972